

ПРОПОЗИЦІЇ
Міністерства соціальної політики України
до проекту Закону України „Про безпеку та здоров’я працівників на
роботі”

ініціатор законопроекту – Кабінет Міністрів України

реєстраційний номер 10147 від 13 жовтня 2023 р.
(друге читання)

1. Законопроект підтримується.

2. Законопроект розроблено з метою запровадження нової національної системи запобігання виробничим ризикам, заснованої на принципах оцінювання, контролю ризиків та управління ними, імплементації положень Директиви Ради 89/391/ЄЕС від 12.06.1989 про запровадження заходів, покликаних заохочувати до покращення безпеки та охорони здоров’я працівників на роботі.

Реалізація положень законопроекту дасть змогу реформувати національну систему управління охороною праці та наблизити її до європейських стандартів.

Разом з тим вважаємо за необхідне звернути увагу на низку застережень.

Під час опрацювання законопроекту було висловлено пропозиції, спрямовані на сприяння застосуванню роботодавцями додаткового страхування життя, здоров’я та пенсійного страхування, осучаснення механізмів соціального захисту для працівників, зайнятих на роботах в умовах підвищеної небезпеки та / або зі шкідливими професійними факторами, проте ці пропозиції не було враховано.

Згідно зі статтею 4 законопроекту в редакції, підготовленій до другого читання, метою державної (національної) політики у сфері безпеки та охорони здоров’я працівників на роботі є запобігання травматизму, професійним захворюванням та нещасним випадкам шляхом максимально можливого зниження рівня професійних ризиків і забезпечення безпеки та охорони здоров’я працівників на роботі. Принципами державної (національної) політики у сфері безпеки та охорони здоров’я працівників на роботі є, зокрема, соціальний захист працівників та відшкодування шкоди особам, які потерпіли від нещасних випадків і професійних захворювань; мотивація (заохочення) роботодавців і працівників до створення безпечних умов праці з метою збереження життя та здоров’я працівників на роботі.

У законопроекті, підготовленому до другого читання, не зазначено всі доступні механізми, які можуть сприяти досягненню зазначеної мети та мотивувати до створення безпечних умов праці, в тому числі з урахуванням європейського досвіду, що є важливим в умовах євроінтеграції.

Так, у законопроекті, підготовленому до другого читання, до частини сьомої статті 4 перенесено норму з чинного Закону України „Про охорону праці” (частина перша статті сьомої). Ця норма є застарілою, вона не враховує всі можливі механізми соціального захисту для працівників, зайнятих на роботах в умовах підвищеної небезпеки та / або зі шкідливими професійними факторами,



не сприяє досягненню основної мети законопроекту, оскільки спонукає працівників на шкоду своєму здоров'ю працювати на роботах зі шкідливими професійними факторами заради отримання пільг.

Окрім того, у редакції законопроекту, підготовленій до другого читання, не передбачено обов'язок роботодавця відшкодувати у разі настання нещасного випадку на виробництві шкоду, завдану нещасним випадком потерпілому або сім'ї потерпілого в частині, що не покривається загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням, не визначено стимулюючі механізми для укладення роботодавцями договорів страхування від нещасного випадку та на випадок хвороби, страхування відповідальності роботодавця (класи 1, 2, 13), страхування життя та здоров'я працівників (класи 19, 22), пенсійного страхування (клас 23). Отже, у роботодавця не буде мотивації створювати безпечні умови праці, підвищувати рівень соціального захисту працівників та забезпечувати компенсаторні механізми для працівників, робочі місця / зони та умови праці яких містять небезпечні та / або шкідливі професійні фактори.

Крім того, за результатами доопрацювання законопроекту до другого читання вилучено положення, яке передбачало, що у разі заподіяння шкоди життю і здоров'ю працівника на роботодавця за рішенням суду може бути покладено обов'язок відшкодувати повністю або частково витрати Пенсійного фонду України на страхові виплати застрахованому працівнику чи особам, які мають на це право, у разі настання страхового випадку (ця норма містилась у редакції частини другої статті 35 законопроекту, прийнятій у першому читанні).

Також у редакції законопроекту, підготовленій до другого читання, не враховано пропозиції щодо зміни з 2026 року механізму пільгового пенсійного забезпечення для нових працівників, робочі місця / зони та умови праці яких містять небезпечні та / або шкідливі професійні фактори, який передбачатиме ведення колективних переговорів та запровадження недержавного пенсійного забезпечення.

При цьому необхідно зазначити, що діюча система пільгового пенсійного забезпечення не стимулює до створення роботодавцями безпечних умов праці. В окремих випадках така система призводить до банкрутств, оскільки суми, що підлягають відшкодуванню на виплати пільгових пенсій за колишніх працівників, є занадто обтяжливими для підприємств. Окрім того, така система призводить до зловживань роботодавцями, через що весь тягар з виплати пільгових пенсій лягає на державний бюджет.

Міністр

Оксана ЖОЛНОВИЧ

_____ 2025 р.

